

**Προωθώντας
τις Κοινωνικοσυναισθηματικές Ικανότητες
των Παιδιών.**

**Οικοδομώντας Θετικές Σχέσεις
&
Σχεδιάζοντας Υποστηρικτικά Περιβάλλοντα.**

ΜΕΡΟΣ Α

**The Center on the Social and Emotional development
Foundation for Early Learning.**

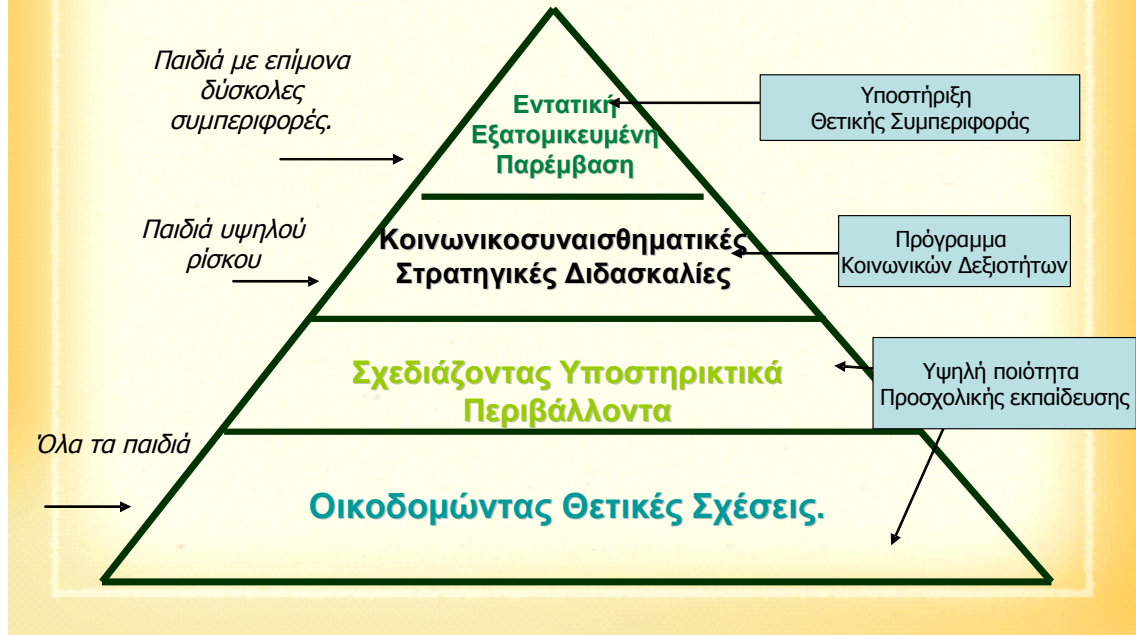
<http://csefel.vanderbilt.edu>

**Επιμέλεια σεμιναρίου: Ελένη Μοσχοβάκη
Σχολική Σύμβουλος
47^{ης} Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής**

Σεπτέμβριος 2010

Ευχαριστώ θερμά τη Δέσποινα Εξηντάρη για τη τεχνική υποστήριξη, τη Ματρώνα Πουπάλου για τη δακτυλογράφηση των σημειώσεων και τις ομάδες εργασίας για την ενεργή συμμετοχή τους στο σεμινάριο.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Εάν υπάρχει κάτι που επιθυμούμε να αλλάξουμε στο παιδί, θα πρέπει πρώτα να εξετάσουμε και να δούμε εάν υπάρχει κάτι που θα ήταν προτιμότερο να αλλάξουμε στον εαυτό μας.

Carl Jung, Ψυχίατρος.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Απαραίτητες κοινωνικοσυναισθηματικές δεξιότητες που πρέπει να κατέχουν τα παιδιά:

- Αυτοπεποίθηση.
- Ικανότητα να αναπτύσσουν καλές σχέσεις με τους γονείς και τα παιδιά.
- Συγκέντρωση και επιμονή σε δύσκολες δραστηριότητες.
- Ικανότητα να εκφράζουν τα συναισθήματα τους με αποτελεσματικό τρόπο.
- Ικανότητα να ακούν οδηγίες και να είναι προσεκτικά.
- Ικανότητα να επιλύουν κοινωνικά προβλήματα.

Τι συμβαίνει όταν τα παιδιά δεν έχουν αυτές τις δεξιότητες; Όταν τα παιδιά δεν έχουν τέτοιες δεξιότητες, συχνά επιδεικνύουν προκλητικές συμπεριφορές. Πρέπει να επικεντρωθούμε στη **ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ** αυτών των δεξιοτήτων!

Δεν πρέπει να ξεχνάμε:

- Η προκλητική συμπεριφορά συνήθως έχει ένα μήνυμα- Βαριέμαι, Λυπάμαι, Τα συναισθήματα μου έχουν πληγωθεί, Θέλω να με προσέξεις.
- Τα παιδιά χρησιμοποιούν προκλητική συμπεριφορά όταν δεν έχουν τις κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες για να αλληλεπιδράσουν με αποδεχτό τρόπο.
- Η συμπεριφορά που εμμένει συνήθως εξυπηρετεί το παιδί.
- Οι στάσεις μας σε μεγάλο βαθμό είναι πολιτισμικά προσδιορισμένες επομένως συμπεριφορές που δεν είναι κατανοητές ή αποδεχτές από εμάς μπορεί να είναι εντελώς αποδεχτές ή να ενισχύονται σε παιδιά με άλλο πολιτισμικό υπόβαθρο.
- Πρέπει να επικεντρωθούμε στη διδασκαλία των δεξιοτήτων που θα αντικαταστήσουν την προκλητική συμπεριφορά.

Προσοχή στα συναισθήματα που μας δημιουργούνται όταν έχουμε να αντιμετωπίσουμε δύσκολες συμπεριφορές. Πολλές φορές μας φέρνουν απόγνωση, θυμό, αισθανόμαστε ανήμπορες, ανίκανες να αντιμετωπίσουμε τέτοιες συμπεριφορές. Τα αρνητικά συναισθήματα αναπόφευκτα επηρεάζουν τη σχέση μας με το παιδί. Πολλές φορές δημιουργείται ψυχρότητα, απόσταση ανάμεσα στην εκπαιδευτικό και το παιδί. Βασική στρατηγική είναι η στήριξη από τις/τους συναδέλφους και η αναδιατύπωση του προβλήματος με τρόπο που να μπορούμε να το διαχειριστούμε.

Π.χ. Πρόβλημα: Συνεχώς καταστρέφει τις κατασκευές των άλλων, δεν συμμετέχει στα ομαδικά παιχνίδια, χτυπάει συνεχώς τα παιδιά.

Αναδιατύπωση: Δεν έχει μάθει να παίζει με άλλα παιδιά. Θέλει να τραβήξει την προσοχή των άλλων.

Πρόβλημα: Αρνείται να συμμετάσχει σε δραστηριότητες.

Αναδιατύπωση: Ίσως δεν είναι αρκετά ενδιαφέρουσες οι δραστηριότητες για να του τραβήξουν την προσοχή.

Προωθούμε την ομαλή προσαρμογή των παιδιών όταν:

- Δημιουργούμε ένα περιβάλλον ώστε ΚΑΘΕ παιδί να αισθάνεται καλά όταν έρχεται στο σχολείο.
- Σχεδιάζουμε ένα περιβάλλον που προωθεί την εμπλοκή των παιδιών.
- Εστιάζουμε στη διδασκαλία του τι πρέπει να κάνουν.
 - A. Διδάξτε τις προσδοκώμενες συμπεριφορές και διαδικασίες.
 - B. Διδάξτε δεξιότητες που τα παιδιά μπορούν να χρησιμοποιήσουν στη θέση των μη αποδεκτών συμπεριφορών.

ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Οι θετικές σχέσεις βοηθούν:

- Κάθε παιδί να αισθάνεται αποδεχτό στην ομάδα.
- Τα παιδιά μαθαίνουν να επικοινωνούν και να τα πηγαίνουν καλά με άλλα άτομα.
- Ενθαρρύνει συναισθήματα ενσυναίσθησης και αμοιβαίου σεβασμού ανάμεσα σε παιδιά και ενήλικες.
- Δημιουργεί ένα υποστηρικτικό περιβάλλον στο οποίο τα παιδιά μαθαίνουν και εξασκούνται σε αποδεχτούς τρόπους συμπεριφοράς τόσο ατομικά όσο και στο πλαίσιο της ομάδας.

Γιατί είναι σημαντικές;

- Κάθε τι που κάνουμε στηρίζεται στις σχέσεις που οικοδομούμε με τα παιδιά, τις οικογένειες και τους/τις συναδέλφους. Είναι σημαντικό να οικοδομήσουμε αυτές τις σχέσεις χωρίς παρά να περιμένουμε μέχρι να προκύψει κάποιο πρόβλημα.
- Τα παιδιά μαθαίνουν και αναπτύσσονται μέσα από σχέσεις που διακρίνονται από ικανότητα ανταπόκρισης, συνέπειας και στοργής.
- Παιδιά με δύσκολες συμπεριφορές χρειάζονται αυτές τις σχέσεις, ωστόσο οι συμπεριφορές αυτές δεν τους επιτρέπουν να ωφεληθούν από αυτές τις σχέσεις.
- Ο χρόνος και η προσοχή που αφιερώνουν οι ενήλικες είναι εξαιρετικά σημαντικοί για τα παιδιά, και πρέπει να βεβαιωθούμε **ότι τους αφιερώνουμε χρόνο και προσοχή κυρίως σε στιγμές που δεν επιδεικνύουν προκλητική συμπεριφορά.**
- Οι γονείς και οι συνάδελφοι είναι άμεσοι συνεργάτες στην ανάπτυξη κοινωνικοσυναισθηματικών ικανοτήτων. Πρέπει όλοι να συνεργαστούν ώστε να αποτρέψουμε την εμφάνιση προκλητικών συμπεριφορών και να εξασφαλίσουμε ότι τα παιδιά θα επιτύχουν.

Πρακτικές εφαρμογές για την οικοδόμηση θετικών σχέσεων:

- Χαιρετήστε κάθε παιδί με το όνομα του.
- Κολλήστε τις εργασίες όλων των παιδιών στους τοίχους του σχολείου.
- Το «παιδάκι» της εβδομάδας φέρνει τα αγαπημένα του πράγματα από το σπίτι και τα μοιράζετε με τα άλλα παιδιά στο κύκλο.

- Φωνάζετε το γονιό και μπροστά στο παιδί πείτε τι υπέροχα πράγματα έκανε εκείνη την ημέρα ή στείλτε θετικά σημειώματα στο σπίτι.
- Μετά από μια δύσκολη μέρα, καλέστε το παιδί κοντά σας και πείτε : «Λυπάμαι που είχαμε μια δύσκολη μέρα σήμερα. Αύριο όμως είμαι σίγουρη ότι τα πράγματα θα πάνε καλύτερα!»
- Όταν το παιδί πετυχαίνει κάτι, το επικροτούμε με μη λεκτική συμπεριφορά (αγκαλιά, ενώνουμε χέρια κ.α).
- Όταν το παιδί λείπει από το σχολείο, πείτε του πόσο έλειψε από τη τάξη.
- Γράψτε σε ένα μπλουζάκι θετικά σχόλια για ένα παιδί και δώστε το σαν δώρο.
- Βρείτε χρόνο να διαβάσετε ατομικά στο παιδί ή σε μια μικρή ομάδα παιδιών.
- Αναγνωρίστε τις προσπάθειες των παιδιών.
- Διαβάστε το αγαπημένο βιβλίο του παιδιού στη τάξη.
- Κάντε Θετικά σχόλια.
- Παίξτε “Κάνε ότι κάνω”.
- Κάντε βιβλία αφιερωμένα σε κάθε παιδί και μοιραστείτε τα στο κύκλο

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Σχεδιασμός και οργάνωση τάξης:

Σε σχέση με τις Δίοδους κυκλοφορίας.

- Περιορίζουμε τους ανοιχτούς χώρους.
- Περιορίζουμε τα εμπόδια και άλλους κινδύνους.
- Λαμβάνουμε υπόψη τις ανάγκες παιδιών με ειδικές ανάγκες.

Σε σχέση με την οργάνωση των κέντρων μάθησης (γωνιών της τάξης):

Φροντίζουμε να υπάρχει:

- Ξεκάθαρη οριοθέτηση.
- Ορατή πρόσβαση.
- Ορατά σήματα απαγόρευσης πρόσβασης.
- Ικανοποιητικός αριθμός κέντρων.
- Ικανοποιητικό μέγεθος και σωστή χωροθέτηση των κέντρων.
- Περιορισμένος αριθμός παιδιών σε κάθε κέντρο
- Οργάνωση των υλικών.
- Συστηματική οργάνωση και τακτοποίηση των κέντρων

Δημιουργείστε ενδιαφέροντα κέντρα μάθησης:

- Σχετικά με τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις εμπειρίες των παιδιών.
- Να εμπλέκουν τα παιδιά και να προσελκύουν το ενδιαφέρον τους.
- Με ποικιλία υλικών.
- Να αλλάζουν και να εναλλάσσονται σε τακτική βάση.

Σταθείτε στο μέσο της αίθουσας και αναρωτηθείτε:

- Υπάρχει είσοδος για κάθε γωνιά;
- Οι γωνιές είναι ενδιαφέρουσες;
- Υπάρχει αρκετό υλικό για όλα τα παιδιά;
- Υπάρχει σύστημα πρόσβασης και εξόδου;

- Οι γωνιές και τα ράφια έχουν ετικέτες;
- Γίνεται εναλλαγή υλικού;
- Το υλικό εμπλέκει τα παιδιά σε δημιουργικό παιχνίδι;
- Οι δραστηριότητες είναι σχετικές με τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις εμπειρίες των παιδιών

Σε σχέση με τη μετάβαση δραστηριοτήτων.

- Περιορίστε τον αριθμό μεταβάσεων που πρέπει τα παιδιά να κάνουν σε μια μέρα.
- Περιορίστε το χρόνο που τα παιδιά περνούν χωρίς να είναι απασχολημένα σε δραστηριότητα.
- Προετοιμάστε τους για τη μετάβαση με κάποια ένδειξη (π.χ. εικόνα, τραγούδι κλπ.).
- Οργανώστε τη μετάβαση ώστε τα παιδιά να έχουν κάτι να κάνουν όση ώρα περιμένουν.
- Διδάξτε τα παιδιά τι περιμένετε από αυτά σε σχέση με τη συμπεριφορά τους.
- Εξατομικεύστε την υποστήριξη και τις ενδείξεις.

Σε σχέση με τις δραστηριότητες με όλη την ομάδα:

Όταν σχεδιάζουμε τη δραστηριότητα:

- Υπολογίζουμε τη διάρκεια.
- Είμαστε ξεκάθαροι για το σκοπό και τους στόχους της κάθε δραστηριότητας.
- Χρησιμοποιούμε την ώρα του κύκλου για να διδάξουμε καινούργια πράγματα.

Όταν την εφαρμόζουμε:

- Δίνουμε τη δυνατότητα σε όλα τα παιδιά να συμμετέχουν ενεργά.
- Αναθέτουμε εργασίες στα παιδιά.
- Ποικίλουμε τη χροιά και τον τονισμό της φωνής μας.
- Δίνουμε στα παιδιά την ευκαιρία να οδηγούν τις δραστηριότητες.
- Δίνουμε ιδιαίτερη προσοχή στη συμπεριφορά των παιδιών.

Σε σχέση με την παροχή οδηγιών:

- Βεβαιωθείτε ότι το παιδί σας προσέχει πριν δώσετε την οδηγία.
- Περιορίστε τον αριθμό οδηγιών που δίνεται στα παιδιά.
- Εξατομικεύστε τις οδηγίες που δίνετε.
- Δώστε ξεκάθαρες οδηγίες.
- Δώστε θετικές οδηγίες.
- Δώστε στα παιδιά την ευκαιρία να ανταποκριθούν στην οδηγία.
- Όπου ενδείκνυται, δώστε στα παιδιά επιλογές για να ακολουθήσουν τις οδηγίες.
- Προχωρήστε με θετική αναγνώριση της συμπεριφοράς του παιδιού.

Σε σχέση με τους κανόνες της τάξης.

- Έχετε λίγους θετικούς κανόνες.

- Δημιουργείστε μαζί με τα παιδιά τους κανόνες ως επίλυση προβλημάτων που αναδύονται κατά τη διάρκεια της ημέρας.
- Δείξτε τους κανόνες με εικόνες.
- Διδάξτε με συστηματικό τρόπο τους κανόνες.
- Στην αρχή της χρονιάς ενισχύουμε τους κανόνες πολύ συχνά και αργότερα πιο αραιά με οργανωμένες δραστηριότητες. (θυμηθείτε το βίντεο με το κόκκινο και πράσινο φανάρι)
- Βάλτε τα παιδιά να σας δραματοποιήσουν ένα κανόνα.
- Να κάνουν προτάσεις πώς μπορούν να τους αναπαραστήσουν σε αφίσα.
- Αφήστε τα παιδιά να στολίσουν την αφίσα.

Οι κανόνες της τάξης πρέπει να αφορούν:

- Το επίπεδο θορύβου.
- Την κίνηση στους εσωτερικούς χώρους.
- Αλληλεπίδραση με τα υλικά.
- Αλληλεπίδραση με ενηλίκους.
- Αλληλεπίδραση με συνομήλικους.

Αστείοι τρόποι για να ενισχύσετε τους κανόνες

- Παίξτε Bingo!
- Κάντε ένα μεγάλο βιβλίο με τους κανόνες της τάξης.
- Ποιοι είναι οι κανόνες στο σπίτι;
- Μάντεψε τον κανόνα (παντομίμα).

Σε σχέση με την καθοδήγηση και θετική προσοχή:

- Δώστε προσοχή στα παιδιά όταν φέρονται σωστά.
- Εξασφαλίστε ότι περιγράφετε περισσότερο τη θετική συμπεριφορά και ότι αφιερώνετε λιγότερο χρόνο στο να δίνεται οδηγίες ή να διορθώνεται ακατάλληλες συμπεριφορές.

Η θετική ανατροφοδότηση και ενθάρρυνση στηρίζεται σε 4 αρχές:

- Να έχει συνάφεια με την αποδεχτή συμπεριφορά.
- Να είναι περιγραφική.
- Να μεταφέρεται με ενθουσιασμό.
- Να είναι συναφής με την προσπάθεια.

Όταν χρησιμοποιούμε τη θετική ανατροφοδότηση και ενθάρρυνση δεν ξεχνάμε:

- Χρησιμοποιούμε και μη λεκτικές μορφές θετικής ανατροφοδότησης και ενθάρρυνσης.
- Εξατομικεύουμε τη χρήση της στηριγμένη στις ανάγκες και προτιμήσεις των παιδιών.
- Ενθαρρύνουμε και τους άλλους ενήλικες (γονείς, εκπαιδευτικοί) και παιδιά να χρησιμοποιούν τη θετική ανατροφοδότηση και ενθάρρυνση.

Ελληνική Βιβλιογραφία:

Derman-Sparks Louise και ομάδα εργασίας ABC (1989). Καταπολεμώντας τις προκαταλήψεις. Αθήνα: Κέντρο Παιδαγωγικής και Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης «Σχεδία»

Θάνου Αγγελική (2009). Το Ψάρι που προσπαθεί. Αθήνα: Πατάκης

Σάιφερ Στέφεν (1994) Πρακτικές λύσεις για κάθε πρόβλημα. Αθήνα: Πατάκης

Ιστοσελίδες:

<http://go2school.com> (περιέχει υλικό για εικόνες)

<http://csefel.vanderbilt.edu/resources> (περιέχει το υλικό του σεμιναρίου στα αγγλικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1:

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΠΟΨΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΤΕ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ ΓΙΑ ΝΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΕΤΕ ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ.

- Να συζητώ με τα παιδιά τις προσωπικές τους εμπειρίες και να παίζω μαζί τους.
- Να ακούω με ενδιαφέρον αυτά που μου λένε τα παιδιά.
- Να δείχνω ενδιαφέρον για τις δημιουργίες τους.
- Να δίνω πρωτοβουλίες στα παιδιά για να λύνουν προβλήματα.
- Να εκφράζω τα συναισθήματά μου στα παιδιά, είτε θετικά είτε αρνητικά.
- Προσωπική παρουσίαση ενός αγαπημένου πράγματος από κάθε παιδί σε όλη την ομάδα. Ακολουθεί συζήτηση.
- Σε κάθε γιορτή και γενέθλια διαμορφώνουμε ένα προσωπικό άλμπουμ του παιδιού.
- -Κάθε Σαββατοκύριακο τα παιδιά παίρνουν εκ περιτροπής τη μασκότ της τάξης στο σπίτι.
- Κάθε νήπιο αναλαμβάνει να βοηθά ένα προνήπιο.
- Χιούμορ
- Παιγνιώδεις δραστηριότητες.
- Σωματική επαφή.
- Συζήτηση για προσωπικά θέματα σε ασφαλής συνθήκες.
- Ελευθερία λόγου- Να ακούμε τα παιδιά
- Να τους δίνουμε προσοχή.
- Να λειτουργούμε ως εμπνευστές- υποστηρικτές.
- Καλωσόρισμα [ενσυναίσθηση].
- Παιχνίδι και συζήτηση εξατομικευμένα στις ελεύθερες δραστηριότητες.
- Χαλαρό χαρούμενο κλίμα ανάμεσα σε οργανωμένες [ή εμβόλιμα σε αυτές]
- Πάρτυ γενεθλίων [δέσιμο με τα παιδιά].
- Καλημερίζουμε ένα ένα.
- Επιβράβευση του κάθε παιδιού- ψάχνουμε τα θετικά[περεούλα] [ζητάμε από τα παιδιά να βρουν κάτι θετικό]
- Εμπνέωση κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων. Πάντα θετικά σχόλια στις ζωγραφιές-κατασκευές.
- Φωτογραφίες κατασκευών.
- Ορίζουν ευθύνες –καθήκοντα και επιβραβεύουμε.
- Παίζουμε στις ελεύθερες δραστηριότητες μαζί τους.

- Διάλογος- Το κάνουμε να νιώθει σημαντικό.
- Μιλάμε καθημερινά για τα συναισθήματα μας.
- Θερμό καλωσόρισμα και ένα άγγιγμα.
- Χαμόγελο.
- Επιβράβευση σε κάθε προσπάθεια και αιτιολογία.
- Τονίζουμε τα θετικά στοιχεία του κάθε παιδιού.
- Ίση αντιμετώπιση παιδιών.
- Από κοινού καθορίζουμε τους κανόνες της τάξης και τις συνέπειες από τη μη τήρηση των κανόνων.
- Να του δίνουμε να καταλάβει ότι είμαστε δίπλα του.
- Φιλικό περιβάλλον.
- Ενθάρρυνση.
- Ενεργητική συμμετοχή στις δραστηριότητες με τα παιδιά.
- Μια ανοικτή αγκαλιά όταν χρειάζεται.
- Κατάθεση προσωπικών βιωμάτων
- Αμοιβαία εμπιστοσύνη.
- Σταθερότητα στις απόψεις μας.
- Ζεστό καλωσόρισμα.
- Θετικά σχόλια για την εμφάνισή του.
- Ενδιαφέρον για το πώς πέρασε στο σπίτι, να μοιραστεί κάποια πράγματα μαζί μας.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΤΕ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ ΓΙΑ ΝΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΕΤΕ ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ.

- ❖ Ατομική συζήτηση με σκοπό τη γνωριμία με το παιδί και το περιβάλλον του.
- ❖ Διάθεση επικοινωνίας- συναντήσεις συχνές σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο.
- ❖ Διάλογος- φιλικότητα
- ❖ Να είμαστε ανοικτοί σε προσκλήσεις για κοινή αντιμετώπιση προβλημάτων.
- ❖ Ενεργή συμμετοχή γονέων σε δραστηριότητες της τάξης και σε γιορτές.
- ❖ Τακτική ενημέρωση για το αναλυτικό πρόγραμμα.
- ❖ Θετικά σχόλια για το παιδί στην αρχή και μετά συζητώ για το πρόβλημα του.
- ❖ Ορίζουμε μια συγκεκριμένη μέρα της εβδομάδας που οποιοσδήποτε γονιός θα μπορεί να μιλάει με τη νηπιαγωγό.
- ❖ Συνοδοί σε εκπαιδευτικές επισκέψεις.
- ❖ Επισήμανση των θετικών στοιχείων του παιδιού κατά την αποχώρησή του από το σχολείο.
- ❖ Τακτικές συναντήσεις με τους γονείς.
- ❖ Σχολικές γιορτές.
- ❖ Πάντα κάνουμε ένα θετικό σχόλιο στους γονείς για το παιδί τους [π.χ. ερωτήσεις που δείχνουν ενδιαφέρον].
- ❖ Λειτουργείς συμβουλευτικά, τους αφήνεις να μιλήσουν και μετά μιλάς.
- ❖ Ισότιμη συμπεριφορά προς όλους τους γονείς.
- ❖ Χαμογελαστή καθημέρα.
- ❖ Τους καλούμε στην τάξη.
- ❖ Να προτείνουν λύσεις σε προβλήματα.
- ❖ Κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης.
- ❖ Κλίμα συνεργασίας.
- ❖ Καθημερινή ευχάριστη υποδοχή.

- ❖ Εβδομαδιαία ενημέρωση των γονέων για την εκπαιδευτική διαδικασία και τη συμμετοχή των παιδιών σε ανοικτό διάλογο με έμφαση στα θετικά.
- ❖ Συζήτηση κατ' ιδίαν σε περιπτώσεις που χρειάζεται να προλάβουμε καταστάσεις.
- ❖ Ενημερωτικό φυλλάδιο.
- ❖ Συγκεντρώσεις γονέων.
- ❖ Να περιγράφουν τα παιδιά τη μέρα τους στο νηπιαγωγείο.

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΤΕ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ
ΓΙΑ ΝΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΕΤΕ ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ
ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΥΣ.**

- Ανταλλαγή ιδεών [σήμερα θα κάνω, έκανα, τι γνώμη έχεις]
- Ενθάρρυνση [πολύ καλή η ιδέα σου]
- Ενδιαφέρον σε επίπεδο μη σχολικό [Πώς είσαι σήμερα, τι έκανες χθές]
- Συνεργασία [θα έρθεις σπίτι να πιούμε έναν καφέ για να φτιάξουμε και το πρόγραμμα της εβδομάδας]
- Καλή διάθεση.
- Αποδοχή ιδεών, να μοιράζεσαι, να ζητάς τη γνώμη, ισοτιμία διάλογος, διαθέσιμος να βοηθήσεις, σεβασμός.
- Χαμόγελο
- Θετική διάθεση.
- Επικοινωνία
- Κατανόηση.
- Ουσιαστικός διάλογος.
- Έλλειψη επίκρισης.
- Να μην υπάρχει αρνητική προκατάληψη για τα παιδιά , τους γονείς , γενικά να μη μεταφέρουμε στους συναδέλφους τις προσωπικές μας εμπάθειες.
- Ουσιαστική συνεργασία με έλλειψη ανταγωνισμού.
- Ενθάρρυνση και επιβράβευση στους νέους κυρίως συναδέλφους.
- Καθοδήγηση, ενημέρωση, διακριτικότητα.
- Συζήτηση.
- Ενσυναίσθηση.
- Υπομονή.
- Θέληση για συνεργασία.
- Ανοιχτοί σε ιδέες και πράγματα.
- Μείωση εγωισμού και ισχυρογνωμοσύνης, περισσότερο διαλλακτικοί.
- Υποστήριξη συναδέλφου σε ότι κι αν γίνει.
- Να μη γινόμαστε κτητικοί όσον αφορά το υλικό και τις δραστηριότητες.
- Δίνουμε στον καθένα το χώρο του.
- Δεν είμαστε προκατειλημμένοι.
- Δημιουργία κλίματος ασφάλειας και εμπιστοσύνης.
- Διανομή αρμοδιοτήτων με βάση τις ιδιαίτερες ικανότητες του καθένα.
- Σεβασμός στις ιδιαιτερότητες του καθενός.
- Λειτουργούμε σαν ομάδα.
- Προσωπική γνωριμία [συναντήσεις εκτός σχολείου]
- Συνεργασία και προγραμματισμός από κοινού.

- Αλληλοβοήθεια και αλληλοϋποστήριξη στα προβλήματα.
- Αναγνώριση και σεβασμός στο έργο της συναδέλφου.
- Ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών.
- Κοινή αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων στην τάξη.
- Κοινοί στόχοι προγράμματος.
- Συνεχής ροή και αλληλουχία των δραστηριοτήτων.
- Καλό κλίμα, σεβασμός και κατανόηση.
- Από κοινού αποφάσεις και συζητήσεις σε ό,τι αφορά στους γονείς και τα παιδιά.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΘΕΤΙΚΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗΣ

- Αχ, εγώ δεν μπορώ να το κάνω τόσο καλά! Πώς το κάνεις;
- Δεν έχω ξαναδεί καλύτερο!
- Τέλειο!
- Έχεις πολύ ταλέντο! Είσαι έξυπνος!
- Με έχει εντυπωσιάζει ο τρόπος που σκέφτηκες.
- Είμαι περήφανη για σένα.
- Τα κατάφερες πολύ καλά
- Είσαι φανταστικός.
- Να μοιραστούμε με τους άλλους την ιδέα σου.
- Να παρουσιάσεις την εργασία σε όλα τα παιδιά.
- Είσαι και ο πρώτος!
- Το ήξερα ότι θα τα κατάφερες.
- Μη μου πεις ότι το έκανες μόνος σου.
- Μόνος σου το σκέφτηκες;
- Χειροκρότημα στο Νικόλα!
- Είσαι σαΐνι.
- Τι παιδιά είστε εσείς! (Όταν είναι ήσυχα και υπακούν)
- Τι νοικοκύρης που είσαι! (Όταν συμμαζεύει)
- Θα γίνεις μεγάλος ζωγράφος! Πικάσο και βάλε.
- Τι τυχερή που είμαι να έχω τόσο έξυπνα παιδιά στη τάξη μου.
- Καλά, αυτό ούτε εγώ δεν θα το σκεφτόμουνα.
- Καλά εσύ μεγάλωσες πολύ.
- Με έκανες περήφανη!
- Χαίρομαι με σένα!
- Μπράβο σου! Ήσουν συνεπής στα καθήκοντα σου.
- Κοιτάζτε παιδιά, τι ωραία ζωγραφιά που έκανε...
- Έχεις δίκιο, δεν το είχα σκεφτεί αυτό.
- Μου αρέσει πολύ η ιδέα σου.
- Προσπάθησες ιδιαίτερα σήμερα.
- Τα πας περίφημα.
- Είναι πολύ όμορφο αυτό που έκανες, έλα να το κρεμάσουμε
- Θέλεις να το δείξουμε και στους συμμαθητές σου; Είμαι σίγουρη πως θα ξετρελαθούν μόλις το δουν.
- Προσπάθησες πολύ σήμερα, έτσι να συνεχίσεις.
- Υπέροχη εργασία!
- Μπράβο που βοήθησες τη φίλη σου.

- Κάθε μέρα γίνεσαι και καλύτερος.
- Καλά, ε, το 'κανες καλύτερα και από μένα. Μπράβο!
- Καταπληκτική δουλειά, πώς το σκέφτηκες;
- Έκανες πολύ καλή προσπάθεια.
- Συγχαρητήρια! (Ανταλλάσσουμε χειραψία). Τα κατάφερες.
- Τι χαρά θα πάρει η μαμά σου, όταν το μάθει!
- Είσαι τρομερός!
- Είσαι και ο πρώτος!
- Ουάου!!!
- Είσαι αστέρι!!
- Μπράβο! Τα κατάφερες τέλεια.
- Είμαι περήφανη για σένα.
- Εξαιρετικό !
- Θεσπέσιο!
- Ήταν πολύ ευγενικό να βοηθήσεις τον....
- Τα κατάφερες.
- Μου άρεσε που το ζήτησες ευγενικά
- Συγχαρητήρια!
- Τέλειο;
- Ξεπέρασες τον εαυτό σου.!
- Φοβερή προσπάθεια.
- Είσαι πολύ αξιόλογο παιδί.
- Έβαλες πολύ όμορφα χρώματα.
- Είσαι αστέρι!
- Εξαιρετική δουλειά.
- Είσαι κύριος! (όταν βοηθά τους άλλους ή είναι ευγενικός)
- Είσαι πολύ ευγενικό παιδί.
- Είσαι υπέροχος
- Μπράβο αστέρι μου.
- Κόλλα το.
- Τι νοικοκύρης που είσαι!
- Είσαι φοβερός βοηθός.
- Τέλειος.
- Έβαλες πολλές λεπτομέρειες, μπράβο.
- Απίστευτος!
- Απίθανος!
- Έπαθα πλάκα.
- Τι ωραίο!
- Έμεινα άφωνη!
- Ουάου!
- Super!
- Ακούστε τι είπε ο....
- Ακούστε τι έκανε ο...
- Ας χειροκροτήσουμε.
- Ας αυτοχειροκροτηθούμε.
- Κόλλα το!
- Μεγάλεεεε!!
- Πολύ καλή προσπάθεια.
- Κόλλα 5.
- Είμαι περήφανη για σένα.

- Τι καλά παιδιά που έχω. Είμαι η πιο τυχερή δασκάλα του κόσμου.
- Πετάει η ομάδα.
- Μπράβο άλλη μια φορά με εξέπληξες.
- Τι ωραία ησυχία.
- Είμαι πολύ περήφανη για αυτό που έκανες.
- Είσαι φοβερός!
- Μπράβο, είναι τέλειο αυτό που έκανες.
- Τι εξαιρετικό παιδί που είσαι!
- Μου αρέσει πολύ!
- Τέλειο!
- Υπέροχο!
- Θέλεις να το δείξεις σε όλη τη τάξη;
- Το ήξερα ότι θα τα κατάφερνες!
- Μα ποιος είσαι;
- Αγαπούλες, βάλτε τα δυνατά σας!
- Έκανες θαυμάσια δουλειά!
- Μπράβο σου!
- Είστε αστέρια!
- Τα κατάφερες πολύ καλά!
- Σκίσαμε!
- Σουσουράδα.
- Άψογος!
- Εγραψες!
- Ζωγράφισες!
- Συγχαρητήρια (για την προσπάθεια, το αποτέλεσμα.)!
- Τι παιδιά έχω εγώ!
- Μου αρέσει πολύ αυτό που 'φτιαξες!
- Θέλεις να μου πεις τι είναι;
- Πολύ σπουδαία η δουλειά σου!
- Με εντυπωσίασες με τη συμπεριφορά σου σήμερα.
- Είναι φανταστικό! Πως το σκέφτηκες!
- Πολύ Έξυπνο!!
- Πολύ καλή η ιδέα σου!!!
- Τα πας πολύ καλά. Συνέχισε....
- Ωραία Δουλειά.
- Είμαι περήφανη για σένα!!!
- «Θα ήθελα να το φωτογραφίσω. Μου το επιτρέπεις σε παρακαλώ;»
- Τι ωραία που δουλεύετε παρέα!
- Πολύ ωραίες λεξούλες χρησιμοποίησες!
- Τα κατάφερες περίφημα.
- Είσαι άψογος.
- Μπορείς και περισσότερο.
- Σωστά το έκανες!
- Είσαστε τα καλύτερα παιδιά.
- Ωραία γίνανε όλα!
- Μ-Π-Ρ-Α-Β-Ο Μπράβο.
- Ε-Υ-Γ-Ε Εύγε
- Εύγε πολύ καλά πάρα πολύ καλό
- Εύγε πολύ καλό πάρα πολύ καλό
- Καλό!!!!

- Νηπιαγωγός: Ποιό είναι το καλύτερο σχολείο;
Παιδιά: Το νηπιαγωγείο του Δαφνώνα!
- Νηπιαγωγός: Είμαστε οι καλύτεροι;
Παιδιά: Ναιαιαιαι!
- Νηπιαγωγός: Τι είμαστε;
Παιδιά: Τα πιο όμορφα και έξυπνα παιδιά της Χίου!

•
Μη λεκτική επιβράβευση.

- Ομαδικό χειροκρότημα για κάτι που έκανε το παιδί.
- Χάδι.
- Χαμόγελο.
- Αγκαλιά.
- Σήμα ωτοστόπ με το δάκτυλο
- Ομαδικό Χειροκρότημα για κάτι που έκανε το παιδί.
- Χάιδεμα στη πλάτη.
- Ενημέρωση του γονέα για αυτό που κατάφερε να κάνει μπροστά στο παιδί.
- Φωτογραφία της κατασκευής του ή του παιδιού όταν εργάζεται/παίζει με σχολιασμό για αυτό που κατάφερε.

Σημείωση:

(Αποφεύγουμε καρδούλες, αστεράκια, αυτοκόλλητα, ειδικά προνόμια κλπ. που λειτουργούν ως εξωτερικοί ενισχυτές. Αυτά τα χρησιμοποιούμε σε παιδιά με πολύ σοβαρά προβλήματα συμπεριφοράς όταν η επανειλημμένη χρήση της θετικής ανατροφοδότησης δεν έχει επιφέρει καμία βελτίωση. Στόχος σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η σταδιακή μείωση-κατάργηση τους μέχρι να κατακτήσει το παιδί τις επιθυμητές συμπεριφορές.)